

Μακεδονική έκστρατεία. — Η γέφυρα του Αξιού

Γ'. — ΣΕΪΤΑΝ-ΜΠΟΓΑΖ

ΣΙΣ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου ἡ μάχη τῶν Στενῶν τοῦ Σαρανταπόρου θὰ ἔχῃ ἐξαιρετικὴν πάντοτε σημασίαν. Κατόπιν αὐτῆς ἔγιναν καὶ μάχαι περισσότερον δρμητικαὶ καὶ πεισματώδεις, ἀλλὰ καὶ ἐκπορθήσεις σημαντικώτεραι. Ἐν τούτοις ἡ μάχη τοῦ Σαρανταπόρου δὲν θὰ ἔπισκιασθῇ. Διότι πρῶτον κατ' αὐτήν δὲ Ἑλληνικὸς στρατός ἀπὸ τῆς συστάσεως του ἐπολέμησεν ἐναντίον φυσικῶς δύχυρᾶς θέσεως καὶ ἐχθροῦ πολυαριθμοῦ, βοηθουμένου ὑπὸ χαρακωμάτων τελειοτάτης δύχυρωτικῆς.

Τὰ Στενά τοῦ Σαρανταπόρου εἰναι ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα γνωστὰ διὰ τὰς φυσικὰς των δυσχερείας. Στρατηγοὶ ως δὲ Ξέρξης, δὲ Βρασίδας, δὲ Αγησίλαος, δὲ Κάσσανδρος καὶ ἄλλοι τὰ ἐτρόμαξαν. Δύο δροσειραι ὕψους δύπερχιλίων μέτρων διασχίζονται εἰς τὰ βάθη των δύο ποταμοῦ, δὲ δποῖος λέγεται Σαραντάπορος ἀκριβῶς διὰ νὰ σημάνῃ μὲ τὸ σ্নομα τοῦτο τοὺς πολλοὺς ἐλιγμούς του. Ὁ στρατηγὸς Σεΐφουλάχ, δὲ δποῖος, δηπωδε εἰπομεν, εἰχε μελετήση στρατηγικῶς τὴν Μακεδονίαν, ἀναφερόμενος εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, εἰχε ἀποφανθῆ διτι μὲ τρεῖς χιλιάδας ἄνδρας θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ κρατήσῃ τὰ στενά ἐκεῖνα ἐπὶ μῆνας.

Ἐν τούτοις ὅχι τρεῖς, ἀλλὰ εἴκοσι ὁκτώ χιλιάδες ἀνδρες, καλλιστα ώχυρωμένοι καὶ ἔχοντες ἄφθονα τὰ μέσα τοῦ ἐπισιτισμοῦ καὶ τοῦ ἀναφοδιασμοῦ τῶν πυρομαχικῶν, δὲν κατώρθωσαν ν' ἀντισταθοῦν εἰς τὴν δρμῆν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

Ἡ μάχη ἥρχισε τὰ ἑξήμερώματα τῆς 9 Ὀκτωβρίου. Πρὶν ἀκόμη ἐμφανισθῇ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἑξεκίνησαν αἱ Μεραρχίαι ἀπὸ τὰ διάφορα σημεῖα τοῦ καταυλισμοῦ καὶ ἡ μὲν πρώτη μὲ τὰ πεζικὰ συντάγματα 5ον, 4ον καὶ 2ον διηγθύνθη εἰς τὴν θέσιν Καλύνια καὶ παρετάχθη εἰς τὰ ὑψώματα ἀνατολικῶς τῶν στενῶν, ἡ δὲ δευτέρα μὲ τὰ συντάγματα 1ον — τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου — 3ον καὶ 7ον εἰς τὴν ἕξιδον τῶν στενῶν, ἡ τρίτη μὲ τὰ συντάγματα 10ον, 6ον καὶ 12ον πρὸς τὸ χωρίον Γιάκοβον. Ἐκ τῶν τριῶν μεραρχιῶν ἡ δευτέρα, ἡ λεγομένη καὶ Ἀθηναϊκή, διετάχθη νὰ ἀναλάβῃ τὴν κατὰ μέτωπον ἐπίθεσιν, αἱ δὲ δύο ἄλλαι θὰ ἔσογήθουν πλαγίως. Ἀπέμενεν ἡ ἔκτη, περιμένουσα ἐν ἑφεδρείᾳ, διὰ ν' ἀναλάβῃ τὴν καταδίωξιν τοῦ ἔχθροῦ ἀν σύτος ὑπεχώρει.

Περὶ τὴν ἐνδεκάτην πρωΐην ἡ μάχη ἐγενικεύετο πλέον. Τὰ πεζικὰ τῆς δευτέρας Μεραρχίας προχωρήσαντα πρὸς τὸ Χάνι - Χατζηγάγου ἥγοιξαν ζωηρὸν πῦρ κατὰ τοῦ ἔχθροῦ, ὃ δποῖος εἰχεν ἐπισημάνει ἀπὸ τῆς προηγουμένης ἡμέρας τὰς θέσεις καὶ ἐπροξένει ἀρκετάς καταστροφάς εἰς τὰς τάξεις τοῦ πεζικοῦ μας.

Τὰ δύο συντάγματα, τὸ πρῶτον καὶ ἔβδομον τῶν Ἀθηνῶν, ἔδειχναν τὸ παράδειγμα τῆς δρμῆς καὶ τῆς τόλμης. Μολονότι ὁ ἔχθρός ἐκ τῆς θέσεώς του καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς βάλλων ἥραίωνε τὰς ἑλληνικὰς τάξεις, ὃ ἑλληνικός στρατὸς προυχώρει ἄφοδος καὶ ἀτρόμητος. Εἰς τὸ ἀριστερὸν ταυτοχρόνως ἡ μεραρχία Δαμιανοῦ προελάσσασα διὰ ταχείας πορείας ἥρχισε νὰ ἀναγκαῖη τοὺς Τούρκους νὰ ὑποχωροῦν πρὸς τὰ στενά. Τέλος ἡ πρώτη μεραρχία ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Μανουσογιανάκην εἰσῆγλθεν δλόκληρος εἰς τὸ πῦρ, προχωροῦσα μετ' ἀξιοθαυμάστου τόλμης.

Ἄπὸ δλας τὰς γραμμάς τῆς παρατάξεως δὲν ἤκουετο ἀλλη λέξις. Ἄξιωματικοί, ὑπαξιωματικοί καὶ στρατιῶται ἀπέστελλον πρὸς ἀλλήλους τὸ σύνθημα τῆς προελάσεως:

— Ἐμπρός, παιδιά!

Μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης τὸ πυροβολικόν μας δὲν εἶχε λάβει μέρος, ἐνεκα δυσχερειῶν ἔδαφικιῶν, τὰς δποίας συνήντησεν εἰς τὴν τοποθέτησίν του. Ἀλλ' ἐπτὰ πεδινὰ πυροβολαρχίαι καὶ δύο δρειδατικαὶ κατώρθωσαν ἐπὶ τέλους νὰ ἀναπτυχθοῦν καὶ ὁ κρότος τοῦ ἑλληνικοῦ τηλεβολούν ἤκουούσθη τρομερές εἰς τὰ περίφημα στενά. Ὁλίγον ἀργότερα τὸ πυροβολικόν τῶν μεραρχιῶν εἰσῆρχετο εἰς τὸν πύρινον χορὸν καὶ ἡ μάχη ἐλάμβανε πλέον λυσσώδεις διαστάσεις. Ἄξιωματικοί καὶ στρατιῶται ἡμιλλῶντο εἰς ἀνδρείαν καὶ εἰς ἥρωτισμόν. Συντάγματα ἐπροχώρουν πρὸς τὸ πῦρ φάλλοντα ὡς νὰ ἐπήγαιναν εἰς πανήγυριν.

Τέλος κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἥλιου τὸ δεξιὸν κέρας τῆς τουρκικῆς παρατάξεως ἥρχισε νὰ κλονίζεται καὶ οἱ Τούρκοι ἥρχισαν νὰ

έγκαταταλείπουν τὰ σπλα των και νὰ φεύγουν. Τὸ Γλύκοδον ἐγκατελείπετο και ἡ Γ' μεραρχία ἡπείλει πλέον νὰ κυκλώσῃ τὸν ἔχθρόν. Τὰ δύο συντάγματα 1ον και 7ον ἡτοιμάζοντο νὰ προσδοῦν εἰς τὴν τελευταῖαν ἀποφασιστικὴν ἔφοδον τοῦ κέντρου, διαν βροχὴ ραγδαία ἥρχισε νὰ πίπτῃ, και τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἥρχισε ἐν τῷ μεταξὺ νὰ καλύπτῃ τὸ πεδίον τῆς μάχης. Περὶ τὴν ἑδόμην ἐσπερινὴν ἔπαινσαν και οἱ τελευταῖοι πυροβολισμοί. Ἡ μάχη διεκόπη, διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὸ πρωτ.

'Ἐν τούτοις δὲν ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἡ ἐπανάληψις. Ὁ ἀρχιστράτηγος Χασάν Ταχσίν πασσᾶς, φοδούμενος κυκλωτικὴν κίνησιν, τὴν δροίαν ἐμάντευσεν ἐκ τῆς προελάσεως τῆς Δ' μεραρχίας, διέταξε ὑποχώρησιν τοῦ στρατοῦ του πρὸς τὰ Σέρβια και τὸν Ἀλιάκμονα.

Τὸ πρωτ, διαν δὲν ἐπανάληψιν τῆς μάχης, ἐπληροφορήθη διὰ ἔχθρος δὲν ὑπῆρχεν ἀπέναντι. Τότε διάδοχος διέταξε τὸ μὲν 3ον πεζικὸν σύνταγμα νὰ προχωρήσῃ και νὰ καταλάβῃ τὰ στενά, ἡ δὲ ἔκτη μεραρχία νὰ σπεύσῃ εἰς καταδίωξιν τοῦ ἔχθροῦ πρὸς τὰ Σέρβια.

Τοιουτοτρόπως δὲν ἐπανάληψιν τῆς μάχης διάδοχος στρατὸς μετὰ μιᾶς δλοκλήρου γημέρας λυσσαλέαν μάχην διήρχετο τὰ τρομερὰ στενὰ νικητὴς και ἀκράτητος, ἀφοῦ διμως ἐπλήρωσε δι' ἄρκετῶν ἀπωλειῶν τὸλμην και τὴν γενναιότητά του. Δεκαοκτὼ ἀξιωματικοὶ και 169 στρατιῶται ἦσαν νεκροί, 39 δὲ ἀξιωματικοὶ και 1037 στρατιῶται ἀπεσύροντο ἀπὸ τὸ πεδίον τῆς μάχης τραυματίαι.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Ἀφησε μάννα, ἀδεօφή, ἐρωμένη·
πάει μακροὺ ἀπ' ὅσους τὸν ποροῦντε,
τὸν λαχταρόει ἡ μάννα τον κλαμένη,
κ' ἡ ἀδεօφή μὲ τὴν Ἀγάπη του θρηνοῦντε.

Καὶ τί ἄν πέσῃ ἡ πληγωθῆ στὴ μάχη
ἀπ' τοῦ ἔχθροῦ τὴν φόνισσα ὀδίδα;
Πάντα στὸ προσκεφάλι του θὲ τράχη
μάννα — ἀδεօφή — ἐρωμένη, τὴν Πατρίδα.

Καὶ σὰρ γυρίσῃ νικητὴς και πάλι,
τὸν καρτεροῦν ἀγάπης κι' ἀδεօφῆς φιλιά,
και στὴ γλυκειὰ τῆς μάρρας του ἀγκαλιὰ
δαφνοστεφάρωτο θὰ γύρῃ τὸ κεφάλι.